

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Α' ΤΟΜΟΥ

Ιανουάριος 1963 — Δεκέμβριος 1964

Τεύχη 1 — 10

*Επιστημονικὸν ὄργανον τοῦ Συλλόγου Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων
Πτυχιούχων Πανεπιστημίων Ἐξωτερικοῦ*

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

	Σελ.	Τεῦχος
<i>Τῆς Συντάξεως</i> : Ἡ ἔκδοσις	1	1
» » : Προβλήματα σχετιζόμενα μετὰ τὴν σύνταξιν ἀναλυτικοῦ προγράμματος	1	B
» » : Ὑπόμνημα πρὸς ἔξοχ. Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρησκευμάτων	1	4
» » : Πρὸς τὸν δεῦτερον τόμον μας	1	6

Μ Ε Λ Ε Τ Ε Σ

I. ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ

<i>Κ. Ἀνανιάδης</i> : Ἡ ἀγροτική ἐκπαίδευσις στὰ πλαίσια τῆς γενικῆς Παιδείας	15	6
<i>Κ. Ἀνανιάδης - Γ. Μαραγκουδάκης</i> : Ἀγροτική καὶ Ἀγροτεχνική ἐκπαίδευσις στὴν Ἑλλάδα	59	7
<i>Φιλίπ Βερνόν</i> : Σύγχρονοι ἀπόψεις περὶ νοημοσύνης καὶ μετρήσεως αὐτῆς (μεταφρ. Τ. Πασσάκου-Κυριαζοπούλου)	19	2
» » : » » »	15	3
<i>Ἄρ. Βουγιούκα</i> : Τὰ φαινόμενα τῆς προσαρμογῆς στὴ λειτουργία τῆς ἀντιλήψεως	3	4
» » : Ἡ διαδικασία τῆς μαθήσεως	51	7
<i>Θεοφράστου Γέρου</i> : «Ἐκπαιδευτικὴ Μεταρρύθμισις» (κριτικὴ)	8	5
<i>Γ. Γεωργιάδης</i> : Τὸ Ἀμερικανικὸν σύστημα ἐκπαιδεύσεως	92	8
<i>Π. Ε. Δέρα</i> : Ὑπαρξισμὸς - Ἀγωγή, Ψυχολογία καὶ Ψυχιατρικὴ	161	9
<i>Ἔρנסτ Κασίρερ</i> : Τί εἶναι ἄνθρωπος. Μετάφ. - Σχόλια Θ. Γέρου	9	1
» » : » » » » » »	14	2
» » : » » » » » »	13	3
<i>Βασίλ. Α. Κονιδιτσιώτου</i> : Διαλεκτικὴ Ἀγωγή	3	1
» » : » » » »	11	2
<i>Βασ. Ι. Δαζανᾶ</i> : Abbé de l' Erpée, ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἀγωγῆς τῶν κωφαλάλων	215	10
<i>Γεωργίου Μαραγκουδάκης</i> : Ψυχολογία Μαθήσεως καὶ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα	140	9
» » : Στοιχεῖα Νευροφυσιολογικῆς Ψυχολογίας	14	1
<i>Ἄντ. Μπενέκου</i> : Εἰσαγωγή στὴν Ψυχολογία τοῦ Bruner	22	2
» » : » » » »	19	3
» » : Προβλήματα καὶ πειραματισμοὶ γύρω ἀπὸ τὴν διδασκαλία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν	107	8

	Σελ.	Τεύχος
Ι. Σ. Μπρούνερ : «Η έννοια τῆς δομῆς στὴ σύγχρονη Παιδαγωγική» κατὰ μετάφραση Γ. Μαραγκουδάκη καὶ Ἀντωνίου Μπενέκου	11	5
Κ. Πασάκου : Σύγχρονος ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ μέθοδοι εἰς Ψυχολογίαν καὶ Παιδαγωγικὴν	21	1
» » : » » »	32	2
Γ. Κ. Παπαγεωργίου : Δυσκολίες στὴν ἀνάγνωση καὶ γραφὴ .	199	10
Τριαντ. Τριανταφύλλου : Αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις εἰς τὴν Ἀγωγὴν	2	6
Κ. Χάρη : Ἡ ἐπιστημονικότης τοῦ διδασκάλου καὶ ἡ στάθμη τῶν σπουδῶν του	78	7
Λ. Χουσιάδα : Παρατηρήσεις γιὰ τὴν ἐπαγωγικὴ καὶ παραγωγικὴ σκέψη	4	2

II. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ - ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΨΥΧΙΚΗ - ΥΓΙΕΙΝΗ

Διδακτικοὶ πειραματισμοὶ

Α. Βουγιούκα : Ἐνα εὐκαιριακὸ θρησκευτικὸ μάθημα	181	9
» » : Ἡ προσφορὰ τοῦ Ζαχ. Παπαντωνίου στὰ παιδικὰ γράμματα	36	2
Θεοφράστου Γέρον : Ἡ Ὄρθογραφία τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1 διδακτικὸν πρόβλημα τοῦ σχολείου	47	3
» » : » » »	35	4
» » : » » »	32	5
Α. Κακαβούλη : Παιδικὰ ἐλαττώματα καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς των εἰς τὸ σχολεῖον	39	4
Εὐθ. Κασιώλα : Πορίσματα τέστ Ἀναγνώσεως	30	1
» » : » » »	44	2
» » : » » »	18	4
» » : » » » καὶ Ἀριθμητικῆς	15	5
» » : Τὸ πρόβλημα τῶν καθυστερημένων μαθητῶν στὸ σχολεῖο	186	9
» » : » » »	230	10
Ἀντ. Κρέτση : Ἡ μαθητοποίηση τοῦ μαθητοῦ	26	1
» » : » »	32	2
Γ. Κυριαζοπούλου : Ἡ Σύνταξις τοῦ συγχρόνου Ἀναλυτικοῦ προγράμματος	34	1
» » : » » »	48	2
Ν. Δυμπέρη : Πρότυπα Δημοτικὰ Σχολεῖα	132	8
Γ. Μαραγκουδάκη : Σχέδιον Ἀναλ. Προγραμ. τῆς Α' τάξεως τοῦ Δημ. Σχολείου	1	3

		Σελ.	Τεύχος
	Ἄντ. Μπενέκου : Συμβολή εἰς τὸ πρόγραμμα συγκεντρώσεως τῆς διδακτέας ὕλης	24	4
	» » : » » » »	27	6
Τῆ	Γ. Ξεκάλου : Τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως τῆς κοινωνικότητος εἰς τὸ παιδί	26	2
»	» » : » » » »	26	3
»	» » : » » » »	12	4
	Εὐαγ. Παπαγιαννάκη : Τὰ τρία «Τί»	21	4
	Δ. Κ. Παλυβοῦ : Ἡ ψυχολογία τῶν πεποικισμένων παιδιῶν	174	9
»	Κ. Πασσάκου : Προσπάθειαι ψυχολογικῆς καὶ Παιδαγωγικῆς παρακολουθήσεως τοῦ μαθητοῦ	195	9
	» » : » » » »	243	10
	Ν. Πετρουλάκη : Πηγαι καὶ μορφῆ μαθήσεως	28	5
	Ἑλπ. Σταματάκη : Ἡ φιλολογία τῶν παιδιῶν	228	10
Ε	Ἰω. Χαραλαμποπούλου : Τὰ προβλήματα τῆς Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς τοῦ λαοῦ μας	38	1

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

	Θ. Γέρον : Educational Strategy for developing Societies τοῦ Adam Curle — Κριτικὴ Ἀνάλυση	90	7
	Τ. Κυριαζοπούλου : Ἡ Ἐπέκτασις τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως	137	8
	Ἰω. Καμπανᾶ : Ἐπιθεώρησις τοῦ βιβλίου Ἰω. Κυριαζικίδου : «Εἰσαγωγή στὸν ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμὸν»	148	10
	Κ. Κίτσου : Ἰδρυσις Ἰνστιτούτου τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἀγωγῆς	35	5
	Ν. Μπάρκα : Ἐκθεσις ἀναφερομένη εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ ἐν Ἀθῆναις συγκληθέντος Διεθνoῦς Συνεδρ. Μαθημ)κῶν	40	6
	Ἄντ. Μπενέκου : Ἐπιθεώρησις βιβλίου : 1) Ἑλπ. Σταματάκη : «Ἡ ἐπιμόρφωσις τῶν ἐνηλίκων» 2) Reiser - Leythman - Frankl - Lefgren : «Μιὰ προσπάθεια συνενώσεως τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως» Μεταφρ. Σχόλια Τρ. Τριανταφύλλου καὶ Γ. Μαραγκουδάκη. 3) Δ. Κ. Βακάλη : «Ἡ Ἐνιαία Συγκεντρωτικὴ Διδασκαλία»	95	7
	» » : Ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ βιβλίου Ν. Πετρουλάκη : «Γενικὴ Διδακτικὴ»	147	8
	Γ. Ζύδη : Στατιστικὴ περὶ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως	52	2
	Γ. Ξεκάλου : Διεθνῆς ἐκπαιδευτικὴ κίνησις	43	1
	Κ. Πασσάκου : Βιβλιοκρισία τοῦ βιβλίου «Ἡ Κρήτη τοπίον, ἀνθρωποι, γεγονότα, θρύλοι» — Λ. Γ. Πετρίδη	48	6
	Τ. Τριανταφύλλου : Ὁργάνωσις Σεμιναρίου	56	2

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ

Η ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΥ

Πτυχιούχου τῶν Παιδ. καὶ τῆς Ψυχολογίας τοῦ Παν)μίου Λονδίνου

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἡ σύνδεσις αὐτὴ δὲν ἀφορᾷ μόνο τὶς γνώσεις ἀλλὰ καὶ τὶς δεξιότητες. Ἡ καλλιέργεια τοῦ σχολικοῦ κήπου, τὸ κτίσιμο μὲ τοῦδρα καὶ πέτρες, ἡ χρήσις ἐργαλείων διαφόρων ἐπαγγελματιῶν ὡς ὑποδηματοποιοῦ, ράπτου, κουρέως, οἰκοδόμου, ἠλεκτρολόγου κλπ. ἡ σύνδεσις καὶ ἡ ἀποσύνδεσις μιᾶς πρίζας, ἐνὸς πορτατίφ, ἐνὸς τηλεφώνου, ἐνὸς γραμμοφώνου, μιᾶς κουρευτικῆς μηχανῆς, ἐνὸς μικροῦ ποδηλάτου, ἐνὸς ὠρολογίου κλπ. ἡ ἀπλῆ ἠλεκτρολογικὴ ἐγκατάστασις ἢ μηχανολογικὴ σύνδεσις ἐνὸς μηχανήματος, ἡ ἐξάσκησις στὴ γραφομηχανή, τὴν ἀριθμομηχανή, ἡ κατασκευὴ ἀπλῶν ὀργάνων καὶ ἡ ἐκτέλεσις μ' αὐτὰ διαφόρων πειραμάτων, (14) ἡ χρήσις τοῦ βαρομέτρου, θερμομέτρου, ἡλιακοῦ ὠρολογίου, ἡ ζωγραφικὴ, ἡ χειροτεχνία, ὅλα αὐτὰ πρέπει ν' ἀναγνωρισθοῦν ὡς μιὰ ἀνάγκη τῆς τεχνικῆς ἐποχῆς, γὰρ νὰ ὑπερπηθῶμε τὸν τεχνικὸ ἀναλφαθήτισμὸν καὶ ν' ἀνταποκριθῶμε στὶς ἀπαιτήσεις τῆς Ἡνωμένης Εὐρώπης. Οἱ ἐργασίαι αὐτὲς ὄχι μόνο καλλιεργοῦν πολυμερεῖς δεξιότητες καὶ εἰσάγουν στὸ κατώφλι τῆς ἐπιστήμης ἀλλὰ καὶ ἐξάπτουν τὴν ἐπιστημονικὴ φαντασίαν τοῦ ἀτόμου καὶ παρουσιάζουν τὴν ρεαλιστικὴν ὄψιν τῆς ζωῆς. Ἐπι πλεόν εἶναι ὁ καλύτερος ἀνιχνευτὴς στὴν ἀνακάλυψιν τῶν ταλέντων καὶ ἰδιοφυϊῶν, ὁ φωτεινότερος ὁδηγὸς στὸν κατάλληλον ἐπαγγελματικὸν προσανατολισμὸν τῶν νέων, ὁ βασικώτερος συντελεστὴς στὴν καλύτερην προσαρμογὴν τοῦ ἀτόμου στὴ σύγχρονον ἐποχὴν.

Ἡ ἐκλογὴ καὶ ἡ κατὰ τάξεις κατάταξις τέτοιων ἀπασχολήσεων, ἀλλὰ καὶ γενικώτερα ἡ ἐκλογὴ καὶ ἡ διάταξις τῆς ὕλης τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος, δὲ θὰ πρέπει νὰ γίνῃ κοντόφθαλμα ἀλλὰ μὲ τὴν εὐρύτερην ἐνατένισιν τοῦ προβλήματος. Ἡ προοπτικὴ π.χ. τῆς ἀναποτρέπτου ἐπεκτάσεως τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως θὰ πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν. Ἡ προοπτικὴ αὐτὴ ἀφορᾷ ἕνα κοντινὸν μέλλον καὶ προέρχεται ἀπὸ τὴν κραυγαλέαν ἀπαιτήσιν τῆς πυρηνικῆς ἐποχῆς μας γιὰ περισσότερην μόρφωσιν τοῦ πληθυσμοῦ, ἀπὸ τὸν ὀξύ ἀνταγωνισμὸν μεταξὺ τῶν ἐθνῶν γιὰ τὸ ἀνάβασιμα τῆς μορφωτικῆς στάθμης των, ἀπὸ τὸ μετασχηματισμὸν τέλος τῶν Ἡπειρῶν καὶ τὴν παγκόσμιαν ἀναδημιουργίαν, ἀπὸ τὴν ἔνωσιν τῶν κρατῶν σὲ εὐρύτερους συνασπισμοὺς, ἀπὸ τὴν ἀφύπνισιν τῶν ὑπαναπτύκτων. Ἡ ἐπέκτασις τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως θὰ πρέπει, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ γράφοντος, νὰ πραγματοποιηθῇ κατὰ τρία χρόνια ὥστε νὰ ὑπάρξῃ κάποια ἀντιστοιχία γνώσεων καὶ προσόντων πρὸς τὴν πρώτην βαθμίδα τοῦ γυμνασίου.

Μὲ τὴν ἐπέκτασιν θὰ προκύψῃ βέβαια ζήτημα εἰδικῶν, ἰδιαίτερα γιὰ τὶς τελευταῖες τάξεις, γιὰ νὰ διδάξουν τὴν ποικιλίαν τῶν πρακτικῶν γνώσεων καὶ δεξιοτήτων. Ἀπὸ μία τέτοια κατανομὴ τῆς ὕλης θὰ προκύψῃ ὀξύ τὸ πρόβλημα τῆς συνδέσεως τῶν γνώσεων καὶ ὡς ἐκ τούτου θὰ χρειασθῇ ἡ μελέτη ὠρισμένων παραγόντων καὶ ἡ λήψις ὠρισμένων μέτρων γιὰ τὴν σύνδεσιν αὐτὴν, ἂν καὶ σ' αὐτὸ πολὺ θὰ βοηθήσῃ ἡ ὠριμότης τῶν παιδιῶν.

4. Κατάλληλος χρησιμοποίησις τοῦ ἐλεύθερου χρόνου. Ἐνα σύγχρονο πρόγραμμα πρέπει ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸ πρόβλημα τοῦ ἐλεύθερου χρόνου (9). Καθὼς ἡ μηχανὴ καὶ ὁ αὐτοματισμὸς ἀπελευθερώνουν ὄλο καὶ περισσότερο τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν κοπιαστικὴν δουλειάν καὶ τοῦ παρέχουν ὄλο καὶ περισσότερο ἐλεύθερο χρόνο, τὸ σχολεῖο καλεῖται νὰ διδάξῃ τὴν κατάλληλο χρησιμοποίησιν τοῦ χρόνου αὐτοῦ. Ὁ ἐλεύθερος χρόνος ἂν χρησιμοποιηθῇ γιὰ ἀνώτερες ἀπασχολήσεις καὶ γιὰ κοινωνικὰς ἐκδηλώσεις, μπορεῖ ν' ἀποβῇ βάθρο ἀνατάσεως καὶ ἐξανθρωπισμοῦ, ἀλλοιῶς θὰ καταλήξῃ νὰ γίνῃ «μητέρα πάσης κακίας» καὶ αἰτία ἀντικοινωνικῆς συμπεριφορᾶς.

Τὰ ἐλεύθερα ἀναγνώσματα, οἱ προφορικὰς ἀνακοινώσεις, τὰ λογοτεχνικὰ δημιουργήματα, ἡ ἐκδοσις μαθητικοῦ περιοδικοῦ ἢ ἐφημερίδος, ἡ δραματοποιήσις, οἱ σχολικὰς γιορτὲς, ὁ χορὸς, ἡ μουσικὴ, ἡ ζωγραφικὴ, ἡ χειροτεχνία ἐν γένει ἢ αἰσθητικὴ καλλιέργεια, οἱ ἐπισκέψεις ἐν μουσεῖοις, ἐν ἐργαστήριοις, ἐν καταστήματι, οἱ συλλογὲς Φυσ. Ἱστορίας καὶ λαογραφικοῦ ὕλικου, (15) ἢ ὀργάνωσις σχολικοῦ μουσείου, οἱ περίπατοι ἐν δρυμῶν, ἐν ἀγρῶν, ἐν θάλασσῃ, ἐν διαφόροις ἐποχῆς γιὰ τὴν γνωριμίαν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Τὰ ὁμαδικὰ παιγνίδια, ἡ κωπηλασία, τὸ φάρμακον, ἡ περιποίηση φυτῶν καὶ ἀνθῶν ἐν κήπῳ καὶ ἐν γλάστρῃς, τὸ ζωοτροφεῖο, τὸ ἐνυδρεῖο, ἡ κυψέλη, οἱ μεταξοσκώληκες, ἡ ἀσκήσις ἐν νοικοκυρίῳ, οἱ καλὰς ὑγιεινὰς συνήθειαι, πού ἔχουσι μεγαλύτερη ἀξίαν ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὑγιεινῆς, ἢ καλλιέργεια τοῦ χαρακτῆρος ἐν εὐκαιρίαις ἔξω ἀπὸ τὰ καθημερινὰ μαθήματα μέσα ἐν σχολικῇ ζωῇ, ἢ ἀσκήσις ἐν καλοῖς καὶ εὐγενεῖς τρόποις, ἐν καλῇ μεταχειρίσει τῶν ζώων, ἢ ἀσκήσις ἐν ἐγκράτειᾳ, ἐν αὐτοπειθαρχίᾳ, ἐν τάξει καὶ ἐν ἀκρίβειᾳ, ἢ ἀσκήσις ἐν συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος, ἐν ἀμύλλῃ καὶ ἐν συνεργασίᾳ, καὶ ἐν γένει οἱ παντὸς εἴδους δημιουργικὰς δραστηριότητες, πού μποροῦμε νὰ τίς ἀποκαλέσωμε «ἐξωπρογραμματικὰς», εἶναι συντελεστὰς καλῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ἐλεύθερου χρόνου.

Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐπιτυγχάνεται ζωντανὴ φυσικὴ καὶ ἀβίαστος μάθησις ἀπ' ἐνὸς καὶ ἀπ' ἐτέρου πολὺπλευρῶς καλλιέργεια τῶν δεξιοτήτων. «Μάθησις διὰ τῆς πράξεως», «Learning by doing»³ εἶναι τὸ ἀξίωμα τοῦ Dewey πού περιέχει μεγάλη ἀλήθειαν.

5. Ἡ ἀσκήσις ἐν δημοκρατικῶν, ἐν ἔθνεσιν καὶ ἐν χριστιανικῶν τρόπων ζωῆς καὶ ἐν ἐδραίωσιν ἠθικῶν ἀξιών καὶ ὀρθῶν διαθέσεων πρέπει νὰ ἐμπίπτουσι ἐν τοῖς σκοποῖς τοῦ σχολείου. Τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖο, ὅμως, φέροντας τὸ ἀσκήσιον βάρος ἐνὸς ὑπερφορτωμένου προγράμματος, δὲν ἔχει διαθέσιμον χρόνον γιὰ μιὰ τέτοια ἀσκήσις. Οἱ δὲ πολιτικὰς, ἔθνεσιν καὶ θρησκευτικὰς γνώσεις, ἂν δὲν σφρηλατηθοῦν πᾶν ὅσον ἐν τῇ πράξει καὶ ἐν καθημερινῶν βιώματι τῆς σχολικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς, μένουσι, ὡς γνωστὸν, γνώσεις νεκρῆς.

6. Ἡ ἀδιάκοπος ἀσκήσις ἐν προφορικῶν λόγων γιὰ μιὰ καθαρὴν, λεπτὴν καὶ πολιτισμένην ὁμιλίαν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσας εἶναι μιὰ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη τῆς ἐποχῆς ἐν ἐξουδετέρωσιν παραγόντων ὅπως τὸ ραδιόφωνον, ὁ κινηματογράφος, ἢ τηλεόρασις κλπ., πού ἀναγκάζουσι τὸν ἄνθρωπον ἐν ὁμαδικῇ συγῆ γιὰ πολλὰς συνεχεῖς ὥρας.

Ἡ ζωντανὴ ὁμιλία κινητοποιεῖ τὸ νοῦν, δίνει λάμψιν καὶ ταχύτητα ἐν σκέψει, καλλιεργεῖ τὸν διάλογον καὶ τὸ κριτικὸν πνεῦμα, δημιουργεῖ τὸν πολιτισμένον συζητητὴν. Ἡ δὲ ἀνθρωπίνη γλώσσα εἶναι τὸ ὄργανον, πού ἀποκαλύπτει, κατὰ μέγαν μέρος, τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀτόμου. Ἄλλ' ἡ ἀξίαν τοῦ προφορικοῦ λόγου γιὰ τὴν στοιχειώδη Ἐκπαίδευσιν δὲν ἔχει, δυστυχῶς, κατανοηθῆναι ὅσον πρέπει. Δὲν εἶναι συνεπῶς ἐκπληκτικὸν γιὰ τὴν κοινωνίαν μας ὑποφέρει ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν καλῶν συζητητῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν συνεργασίας καὶ κατανοήσεως μεταξὺ

τῶν ἀτόμων. Ἡ εἰσαγωγή τῶν ἐλευθέρων ἀνακοινώσεων στό πειραματικό τοῦ Πανεπιστημίου εἶχε λαμπρά ἀποτελέσματα.

7. Ἡ ἐκμάθησι ξένων γλωσσῶν. Ἡ ἐκμηδένισις τῶν ἀποστάσεων καί τάσις γιά ἐνοποίηση τῶν Ἑπειρῶν καί ιδιαίτερα γιά τή χώρα μας ἢ ἔνταξις τῆς στήν ἔνωσι τῶν Κρατῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ἐπιβάλλουν τήν ἐκμάθησι μιᾶς ἢ δύο ξένων γλωσσῶν. Πλείστοι γονεῖς, ἀκόμα καί ἀπό ἐκείνους ποῦ ἀντιμετωπίζουν οἰκονομικές δυσχέρειες, στέλλουν τὰ παιδιά τους σέ σχολεῖα ξένων γλωσσῶν, ἀψηφώντας τὰ ἀκριβὰ διδάκτρα. Ἡ πολιτεία, ἂν καί βρίσκεται ἐμπρός σέ μιᾶ συγκεκριμένη κατάστασι, ἀμελεῖ νά ἱκανοποιήσῃ αὐτή τήν ἐπείγουσα ἀνάγκη, ἀφήνοντας τήν πρωτοβουλία στήν ἰδιωτική ἐπιχείρησι, ποῦ βλέπει τὸ παιδί ὡς πεδῖον ἐκμεταλλεύσεως καί ἀγνοεῖ τήν παιδαγωγοῦσα διδασκαλία. Ἀπό τὸ ἄλλο μέρος στερεῖ τὰ ἀγροτόπαιδα καί τὰ φτωχὰ παιδιά αὐτῆς τῆς εὐκαιρίας.

Ἐδῶ ὅμως προκύπτει τὸ μεγάλο πρόβλημα: Πῶς εἶναι δυνατό, χωρὶς νά καταργηθῇ κανένας τομεὺς γνώσεων, χωρὶς νά ἀποβληθῇ κανένα μάθημα, ποῦ διδάσκεται μέχρι σήμερα, νά προσθέσωμε ἐπὶ πλέον χρόνο γιά τή γλωσσική καλλιέργεια (ἄσκησι στὸν ἑλληνικό προφορικό λόγο ἀφ' ἑνὸς καί ἐκμάθησι ξένων γλωσσῶν ἀφ' ἑτέρου), καί ιδιαίτέρως χρόνο καί μάλιστα χρόνο σεβαστὸ γιά τίς κοινωνικές σχέσεις καί τήν κοινωνική προσαρμογή, χρόνο γιά τίς παντοῖες τεχνικές καί πρακτικές δραστηριότητες καί τίς ἀμέτρητες ἐξωπρογραμματικές ἀπασχολήσεις ποῦ ἀναφέραμε; Καί ποῦ θά φθάσωμε ἔτσι ἂν στό βαρυφορτωμένο πρόγραμμα τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου προσθέσωμε, κοντὰ στήν «Ἀγωγή τοῦ Πολίτου», ποῦ εἰσήχθη τελευταῖα, καί Ὑγιεινὴ καί μερικὸς ἀκόμη χειροτεχνικούς κλάδους ὅπως χαρτοτεχνία, ξυλοτεχνία, συρματοτεχνία, σιδηροτεχνία καί πλεκτική καί παγκόσμια ἱστορία γιά συμβολή στή διεθνή κατανόησι, καί, φυσικά, τοὺς νεώτερους κλάδους τῆς Φυσικῆς, τῶν Μαθηματικῶν, τῆς Χημείας, τίς νεώτερες γνώσεις τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας κλπ.; Καί πῶς εἶναι δυνατό νά μιλάμε, μὲ ὄλο αὐτὸ τὸ ἄγχος τῆς ἐλλείψεως χρόνου γιά ἐξοικονόμησι «χρόνου ἐλεύθερου» καί γιά ἐξωπρογραμματικές ἀπασχολήσεις; Καί ποῦ θά βρεθῇ περισσῖος χρόνος γιά τακτικὴ συνεργασία μὲ τοὺς γονεῖς;

Ἐδῶ θά πρέπει νά κατανοηθῇ ὅτι θά ἦταν μωρία ἢ ὑπόδειξις τῆς γνώσεως τοῦ σύμπαντος στίς λεπτομέρειές του. Ἡ ἀπεραντωσύνη τῆς φύσεως καί ἡ ἀνεξάντλητος πηγὴ τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ δὲν εἶναι ἀφομοιώσιμα ἀπὸ τήν ἀνθρωπίνη διάνοια καί πολὺ περισσότερο ἀπὸ τή διάνοια τοῦ ἀνωρίμου καί ἀπείρου ἀνθρώπου. Ἀλλὰ ἄς θυμηθοῦμε ὅτι τὸ νέκταρ ἦταν ἡ ἐκλεκτὴ τροφή τῶν θεῶν. Ἦταν ἡ μαγικὴ τροφή, ποῦ δὲ θάραινε τὴ χώνευσι. Στήν ποιότητα καί ὄχι στήν ποσότητα ἀνήκει ἡ σοφία.

Ἡ λύσις λοιπὸν τοῦ προβλήματος εἶναι ἡ ἑξῆς :

1. Νά τεθῆ ἐπὶ τάπητος ὄλο τὸ ὕλικὸ παλῆθ καί νέο καί νά κρατηθῇ μόνο ἓνα ἐλάχιστο μέρος, τὸ πιὸ ἄξιο, τὸ πιὸ σημαντικό. Κάποια στάθμισι τοῦ ὕλικου αὐτοῦ πάνω στήν πνευματικὴ ἱκανότητα τῶν παιδιῶν καί στὰ ἐνδιαφέροντά του εἶναι ἀπαραίτητη. Σκοπὸς τοῦ σχολείου δὲν εἶναι νά ἐξαντλήσῃ τήν κάθε ἐπιστήμη. Σκοπὸς του εἶναι ν' ἀναπτύξῃ ἄπειρα διαφέροντα καί νά δώσῃ ποικίλα ἐρεθίσματα γιά συνεχῆ μάθησι καί ἐργασία. Σκοπὸς του δὲν εἶναι νά δώσῃ μεγάλη ποσότητα γνώσεων ἀλλὰ λίγη καί διαλεκτὴ ποῦ νά κατανοηθῇ ἡ ἀναγκαιότης των καί νά συνδεθοῦν μὲ τὴ ζωὴ καί τὴν πράξι. « Do not teach too many subjects and what you teach, teach thoroughly », ἀφορίζει ὁ Whifhaed. (3)

Γι' αυτό ή έγχειρίσις πρέπει να είναι θαρραλέα. πρέπει να κοπή όλο το άχρηστο ύλικό για να μείνη σημαντικός χρόνος για την κοινωνική ζωή, για την άσκησι στο δημοκρατικό χριστιανικό και και έθνικό τρόπο ζωής, για πρακτικές και έλεύθερες άπασχολήσεις.

2. Να γίνει ένότης συγγενών μαθημάτων στις μεγάλες τάξεις. Στις μικρές με την καθιέρωσι τής ένιαίας διδασκαλίας θα πρέπει να γίνεται εύρεια έπεξεργασία ενός μικρού άριθμού ένοτήτων.

3. Σε μια έποχή όπου καινούργιες έπιστήμες ξεφυτρώνουν και νέοι κλάδοι των έπιστημών αναπτύσσονται, που πιέζουν τη θύρα ενός παραγεμισμένου προγράμματος ή λύσις είναι να δοθή έλεύθερος χρόνος για τις πρακτικές και έξωπρογραμματικές άπασχολήσεις, που αναφέραμε πρωτύτερα. Η ποικιλία αυτών των άπασχολήσεων μπορεί ν' ανταποκριθή σε κάθε γνώσι και σε κάθε έπιστήμη (17). Με τέτοιες δραστηριότητες εύρύνεται ή παιδική πείρα, ή προσωπικότης του μαθητού αναπτύσσεται ένιαία και πολύπλευρα και ή ψυχική του υγεία διατηρείται γερή. Το σύγχρονο σχολείο δέν πρέπει να περιορίση τους τροφίμους του στους τέσσερους τοίχους του σχολείου. Το πνεύμα και ο χαρακτήρας πρέπει ν' άσκηθούν στην πράξι και ο κοινωνικός αναλφαριθμισμός πρέπει να έξαλειφθή. Πρέπει ν' αναγνωρισθή βαθειά ότι ή κεντρική άγγραμματοσύνη του λαού μας είναι χειρότερη από την αναγνωστική άγγραμματοσύνη. Οι έξωπρογραμματικές δραστηριότητες είναι ο φυσικώτερος όρόμος συνδέσεως του σχολείου με τη ζωή. «Καλύτερα ένα δράμι πείρας, παρά έναν τόνο θεωρίας» (16) λέγει ο Dewey.

Στο II μέρος: Η διάταξις τής ύλης του Προγράμματος σχετίζεται με τη Μέθοδο Διδασκαλίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Λέφα Νρ : 'Ιστορία τής Έγκαιδεύσεως Ο.Ε.Σ.Β. 'Αθήναι 1942.
2. Hadow W. H and others : The Primary School. H.M.S.O. London 1956.
3. Whitehead A.N. : The Aims of Education. Williams and Norgate. London 1955.
4. Dewey J. : The School and the Child. University of Chicago Press 1936.
5. Judges A. V. : Pioneers of English Education chapter about Spenser written by Lauwerys I.A., London, Faber and Faber 1950.
6. Εηροτύρη 'Ηλ. : 'Εμπειρική και 'Επιστημονική Παιδαγωγική. "Έκδοσις «Νίκη» 'Αθήναι 1960 και
Κυριαζικίδη 'Ιω. — Κυριαζοπούλου Γ. : Στοιχεία Στατιστικής Ψυχολογίας και Παιδαγωγικής. 'Αθήναι 1960.
7. Report of a Consultative Committee. The Schoolmaster Publishing, London 1959.
8. 'Εξαρχοπούλου Νικ. : Γενική Διδακτική. Τόμος Α', 'Αθήναι 1946.
9. Κυριαζοπούλου Γ. : Αυτόματοποιήσις τής Τεχνικής και 'Ανθρωπισμός. "Έκδ. Καμπανά, 'Αθήναι 1961.
10. Memorandum on Curriculum : Published for the Association of Assistant Mistresses. University of London Press 1950.
11. Fleming C. M : Research and the Basic Curriculum: University of London Press. 1952.
12. Mellor Edna, Education through Experience. Blackwell Oxford 1955.
13. Σούρλα Εύρ. : Συγκεντρωτική Διδασκαλία και Νεώτερον Πρόγραμμα, 'Αθήναι 1935.
14. Παντελιού Νικ. : Τρίμορφον Σχολείον Ζωής. Τυπ. Σεραφειμίδου. Σ:δηρόκαστρον, 1959.
15. Χριστοδουλοπούλου 'Ιω. : 'Η 'Ιδιαιτέρα Πατρις του Μαθητού και το έργον του διδασκάλου ως παιδαγωγού. Περ. Σχολικά Χρονικά. 'Αθήναι Μάιος—'Ιούνιος 1962.
16. Dewey J. : Experience and Education Mac Millan. N. York. 1938.
17. Jacks L. P : Education Through Recreation University of London Press 1932.
18. Daniel M. V. : Activity in the Primary School, Blackwall. Oxford. 1955,

